

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Till:

Stadsbyggnadsnämnden
Kungliga Vetenskapsakademien
Bergianska stiftelsen, SU

SKRIVELSE

2021-03-15

För kännedom:

Stadsbyggnadskontoret
Svenska Bostäder

Ang. Kungliga Vetenskapsakademiens planer på bostadsexploatering av delar av Bergianska trädgården, Norra Djurgården 1:21

Samfundet S:t Erik avvisar bestämt Kungliga Vetenskapsakademiens (KVA) förslag till bostadsexploatering i anslutning till Bergianska trädgården, Stockholms botaniska trädgård. Förslaget skulle förorsaka stor skada på Bergianska trädgården och är inte tillåtligt enligt nedan:

- Kungliga nationalstadsparken ingår i kulturmiljövårdens riksintresse «Stockholms innerstad med Djurgården» [AB 115] enligt miljöbalken 3 kap 6 § men har med hänvisning till det höga helhetsvärdet även utpekats som riksintresse med särskilt skydd genom miljöbalken 4 kap 7 § om nationalstadsparker. Inom parken får inte företas byggnation som innebär intrång i park- och naturmark eller som medför skada på det historiska landskapet. Detta förbud inom Nationalstadsparken att orsaka någon form av bestående skada är strängare än rekvisitet «påtaglig skada» som normalt gäller för riksintressen.
- Bergianska trädgården anlades i Frescati på 1880-talet och utgör en viktig del i det historiska landskapet på platsen i sig men är även en av de första anläggningarna i det som kom att utvecklas som Vetenskapsstaden. Anknutna verksamheter fanns redan tidigare i omgivningen i form av Experimentalfältet på platsen för nuvarande Stockholms universitet. Enligt förarbetena till lagbestämmelserna om Nationalstadsparken får tillkommande byggnation endast avse redan befintlig verksamhet.
Den föreslagna bostadsbebyggelsen medför stora konsekvenser för riksintresset såsom det är uttryckt och saknar anknytning till befintliga verksamheter.
- Vård- och utvecklingsplanen för Nationalstadsparken (2012) beskriver Brunnsvikenområdet som en av parkens bäst bevarade historiska landskap, ett sammanhållet landskap från Gustav III:s tid. Siktstråk och vyer som genomkorsar landskapet anges som värden som särskilt bör tas tillvara. Målsättningen för området är att med bebyggelsegrupper i park ha karaktär av en grön fond i landskapet. Vård- och utvecklingsplanen som enhälligt tillstyrkts av parterna i Nationalstadsparksrådet baseras på Nationalstadsparksförordningen (2009:55).
Den föreslagna bebyggelsen bryter mot dessa målsättningar i flera avseenden. På avstånd skulle den framstå som en kompakt byggnadsmassa som bryter mot karaktären av bebyggelsegrupper i park. Byggnaderna skulle vidare bli väl synliga från flera utsiktspunkter som utpekats som särskilt viktiga att värna.
- Bergianska trädgården är, förutom delar ägda av KVA, statligt byggnadsminne uttryckt bl.a. i att området «inte får ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras». Inom området får inte heller «vidtas sådana åtgärder med mark och vegetation som minskar områdets kulturhistoriska värden».
Den föreslagna bebyggelsen skulle med sin placering direkt inpå trädgårdens östra sida orsaka betydande skada på byggnadsminnet. Inom bebyggelseområdet ligger den äldsta

byggnaden inom Bergianska trädgården, en kontorsbyggnad från 1880-talet. Denna byggnad och några angränsande är blåmarkerade i Stockholms stadsmuseums klassificering, dvs av synnerligen högt kulturhistoriskt värde, enligt tidigare definition motsvarande byggnadsminne.

- Bergianska trädgården tillkom som en donation till Vetenskapsakademien genom testamente av professor Johan Peter Bergius. En stiftelse i KVA:s hägn drev den samlade verksamheten fram tills dess KVA 1969 sålde merparten av området till staten. Staten har sedermera lagt ansvaret för sin del på Stockholms universitet. Denna försäljning föranledde «en permutation av testamentet med oavsiktliga konsekvenser» som universitetet uttrycker saken i en aktuell skrivelse till regeringen där hoten mot trädgårdens framtid beskrivs.

I Johan Peter Bergius' testamente framgår tydligt att syftet med verksamheten är att sprida odlingskunnande och bra växtmaterial i samhället. Trädgårdens vetenskapliga uppgift stadfästes först 1885 genom beslut av regeringen. Plantskolan utgör således ur kulturhistorisk synvinkel en väsentlig del av Bergianska trädgården. Den drevs ursprungligen i egen regi och tidigare tillsammans med en trädgårdsutbildning. Plantskolan har sedermera arrenderats ut till privata företag. I den mån plantskoleverksamheten inte kan drivas vidare bör området med hänsyn till donationens syfte nyttjas för att på annat vis sprida odlingskunnande och engagemang i trädgård och miljö.

Slutord

Bergianska trädgården är idag en väl sammanhållen helhet på västra sidan om Roslagsbanan. Den föreslagna byggnadsexploateringen skulle splittra trädgårdens helhet, förvanska dess karaktär och öka slitaget på anläggningen. KVA:s initiativ att försälja delar av trädgården för bostadsexploatering är mycket anmärkningsvärt och förvånande för en institution satt att förvalta kunskap. Berörda parter borde tvärtom gemensamt säkra förutsättningarna för en positiv utveckling för denna för huvudstaden unika anläggning, som trots sitt vackra läge levt en något undanskymd tillvaro.

Många storstäder lyfter fram sina botaniska trädgårdar som viktiga inslag i sin attraktivitet, flera såsom Helsingfors och Barcelona har satsat på nya anläggningar. Bergianska trädgården måste utöver sitt vetenskapliga och kulturhistoriska värde även ses och vårdas som den tillgång den är för invånarna. Detta i ljuset av både senaste tidens uppmärksamhet om tillgången till god närmiljö och det ökade intresset för trädgård och miljö. KVA:s initiativ att föröda Bergianska trädgården med bostadsbebyggelse behöver med kraft avvisas.

Stockholm den 15 mars 2021

Lars Nyberg
Landskapsarkitekt LAR/MSA

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Susanne Ingo
Vice ordförande